

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-44>

УДК 330.332

ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

PROSPECTS FOR UKRAINE'S INVESTMENT ATTRACTIVENESS IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW AND POST WAR RECOVERY

Абдуллаєва Анастасія Євгеніївна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6961-8923>

Данилюк Віталіна Василівна

студентка,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-4227-6185>

Мазур Діана Олексіївна

студентка,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2234-9544>

Abdullaieva Anastasiia, Danyliuk Vitalina, Mazur Diana

Vinnitsia Institute of Trade and Economics of State
University of Trade and Economics

Стаття присвячена дослідженню перспектив інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Проаналізовано основні фактори залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), такі як військові ризики, правову та макроекономічну нестабільність, руйнування інфраструктури. Розглянуто механізми залучення капіталу, включаючи державну підтримку, міжнародну фінансову допомогу та державно-приватне партнерство (ДПП). Визначено, що ключовими чинниками підвищення інвестиційної привабливості є макроекономічна стабілізація, правовий захист інвесторів, антикорупційні реформи та розвиток стратегічних галузей (енергетики, інфраструктури, цифрових технологій). Наголошено на ролі міжнародних партнерів у підтримці інвестиційної діяльності та необхідності стратегій економічного відновлення для формування стабільного інвестиційного середовища після війни.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, післявоєнне відновлення, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, воєнний стан, державна підтримка.

The article explores the prospects for Ukraine's investment attractiveness during martial law and post-war recovery. The key factors influencing the attraction of foreign direct investment during the armed conflict, as well as measures aimed at creating a favorable investment climate, are examined. The main challenges, including military risks, legal and macroeconomic instability, and significant infrastructure destruction, are identified. Additionally, attention is paid to the impact of forced migration, disruption of supply chains, and the adaptation of enterprises to new economic conditions. The study analyzes mechanisms for attracting investments, including government support, international financial assistance, and the development potential of public-private partnerships. Special attention is given to the role of tax incentives, credit guarantees, and preferential financing mechanisms designed to reduce investment risks. The effectiveness of institutional reforms in strengthening investor confidence and the potential for improving Ukraine's sovereign credit rating are also assessed. The experience of other countries in post-

war recovery and its applicability to Ukraine's realities is considered, with a focus on best practices in infrastructure rebuilding, labor market stabilization, and attracting multinational corporations. The research findings indicate that key factors for improving Ukraine's investment appeal include macroeconomic stabilization, enhanced legal protection for investors, anti-corruption reforms, and the stimulation of strategic sectors such as energy, infrastructure, and digital technologies. The study also highlights the need for strengthening financial market regulation, improving capital market instruments, and fostering innovation-driven economic growth. The role of international partners in supporting investment activities and measures to mitigate risks for investors is discussed. Special attention is given to the necessity of transparent governance, judicial independence, and regulatory predictability as key elements of a stable investment environment. Conclusions are drawn regarding the necessity of long-term economic recovery strategies, including regional development programs, industrial modernization, and the integration of Ukraine into global value chains, to ensure sustainable economic growth after the war ends.

Keywords: post-war recovery, foreign direct investment, investment climate, martial law, investment attractiveness, government support.

Постановка проблеми. Інвестиційна привабливість є ключовим чинником економічного розвитку, сприяючи створенню робочих місць, зростанню ВВП, модернізації виробництва та впровадженню інновацій. Для України це питання особливо актуальне через наслідки війни: руйнування інфраструктури, переміщення бізнесу та зниження споживчого попиту.

Через військові ризики, правову невизначеність і логістичні проблеми активність іноземних інвесторів значно знизилася. Водночас післявоєнне відновлення відкриває можливості для залучення капіталу, особливо у стратегічні галузі: енергетику, транспорт, цифрову економіку, військово-промисловий комплекс і сільське господарство.

Міжнародна допомога, зокрема фінансові гранти та позики від ЄС, Світового банку й МВФ, відіграє важливу роль у відбудові. Залучення інвестицій потребує антикорупційних реформ, прозорого державного управління та сприятливого бізнес-клімату.

Важливо дослідити ризики для інвесторів, шляхи їх пом'якшення та державні стратегії стимулювання інвестицій для економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень публікацій. Проблеми та перспективи інвестиційної привабливості України досліджується в наукових працях таких вчених, як Ю. Нікольчук, О. Лопатовська, М. Кравченко, Т. Павленко, Н. Тимошенко, Т. Венгленко, В. Плахотнюк та інших. Зважаючи на розвиток світової економіки та ситуацію геополітичного характеру в Україні та світі, ця проблематика потребує подальших досліджень, особливо в контексті післявоєнної відбудови України, незважаючи на те, що питанню інвестиційної привабливості присвячено багато досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатньо вивчено

довгострокову стратегію гарантування безпеки інвестицій, включаючи механізми страхування, мінімізацію воєнних ризиків і роль міжнародних організацій.

Ефективність державно-приватного партнерства у фінансуванні відновлення також залишається відкритим питанням, зокрема щодо гарантій держави та розподілу ризиків.

Важливим є і вплив цифрової трансформації на інвестиційну привабливість, зокрема питання кібербезпеки, регуляторного середовища та доступу до фінансових технологій.

Саме тому, перспективи інвестування в Україну потребують подальшого дослідження у контексті безпеки, партнерства та розвитку цифрової трансформації.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження перспектив інвестиційної привабливості України в умовах кризи та подальшого відновлення. У цьому дослідженні будуть визначені основні виклики, які перешкоджають залученню інвестицій, а також запропоновано можливості шляхів підвищення інтересу інвесторів до української економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. З початку повномасштабного вторгнення інвестиційний клімат України зазнав серйозних змін. Війна спричинила руйнування інфраструктури, відтік капіталу та зростання ризиків, що знизило інвестиційну активність.

Інвестиції відіграють ключову роль у відновленні економіки, сприяючи зростанню виробництва, підвищенню ефективності та розвитку інфраструктури. Проте інвестори надають перевагу країнам зі стабільною політичною ситуацією та надійною правовою системою, тому формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні потребує забезпечення стабільності та захисту прав інвесторів.

Післявоєнне відновлення супроводжується економічними викликами, зокрема безробіттям та інфляцією, що вимагає зваженої

макроекономічної політики. Незважаючи на складні умови, економіка країни демонструє стійкість завдяки ефективним діям ЗСУ, уряду, бізнесу та міжнародній фінансовій підтримці.

Понад 90% підприємств відновили свою діяльність після початку повномасштабного вторгнення, що створило можливості для подальшого зростання економіки України. Це підтвердило здатність економіки швидко адаптуватися до нових викликів. За попередніми оцінками Міністерства економіки, у першому кварталі 2024 року ВВП зріс на 4,5% [$\pm 1\%$] у порівнянні з аналогічним періодом 2023 року, коли спостерігалось падіння на 10,3%. Це зростання було зумовлено стабільним функціонуванням морського коридору, що сприяло активізації залізничного транспорту, металургії та видобутку руду, нарощуванню потужностей у добувній промисловості, зростанню виробництва мінеральних добрив та підвищенню попиту на будівельні послуги за сприятливими погодними умовами. Важливим фактором стало також посилення ділових настроїв (за даними Національного банку) та зростання споживчої активності (за даними Info Sapien).

Одним із ключових показників, що відображає економічний стан країни та її потенціал для залучення інвестицій, є валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення. Достатньо високий рівень цього показника про економічну стабільність, розвиток інфраструктури та платоспроможність населення, що, у свою чергу, створює сприятливі умови для іноземного капіталу.

Нижче наведено оновлені дані про номінальний валовий внутрішній продукт (ВВП) України на душу населення за період з 2019 по 2024 роки:

Ці показники відображають динаміку економічного розвитку України в зазначений період. Зростання ВВП на душу населення у 2021 році свідчить про позитивні тенденції в економіці, тоді як зниження у 2022 році

пов'язане з впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Попередні дані за 2023 та 2024 роки показують нам відновлення економічного зростання.

Для України період з 2019 по 2024 рік є унікальним через поєднання економічного зростання перед війною, різкого падіння під час бойових дій та початку відновлення у 2023 році.

Передвоєнний період 2019–2021 рр за ці три роки ВВП на душу населення зріс на +37,6% у гривні та +31,8% у доларах США, що свідчить про стабільне економічне зростання та підвищення рівня життя. В цей період динамічне зростання внутрішнього ринку та стабільна гривня робили Україну привабливою для інвесторів у таких галузях, як енергетика, логістика та технології.

Воєнний період (2022 р.) – падіння ВВП та посилення ризиків для інвесторів. Внаслідок повномасштабного вторгнення економіка України скоротилася, що стало найбільшим падінням з часів незалежності. Основні причини спаду це руйнування інфраструктури (транспорт, енергетичні об'єкти), втрата експортних ринків: заблоковані морські шляхи, масова міграція (зниження трудових ресурсів та споживчого попиту). Інвестори в свою чергу відчули на собі такі ризики як невизначеність, руйнування активів, валютні коливання, падіння прямих іноземних інвестицій (ПІІ) через високі безпекові загрози. Проте міжнародні партнери (МВФ, ЄС) надали фінансову підтримку, що частково стабілізувало економіку. Також впровадження цифровізації (розширення платформи "Дія") відкриває перспективи для ІТ-інвесторів навіть у воєнний період.

У 2023 році українська економіка демонструє ознаки стабілізації після різкого падіння у 2022 році. Зростання ВВП на душу населення на 13,2% у доларах США є позитивним сигналом, який свідчить про часткове відновлення економічної активності. Хоча рівень

Таблиця 1

Рік	Грн	Відхилення (грн)	Відсоткове відхилення	Дол. США	Відхилення (дол. США)	Відсоткове відхилення	Населення тис.
2019	94589.8	+10397.8	+12.4%	3661.5	+564.9	+18.2%	42019
2020	100432.5	+5842.6	+6.2%	3751.7	+90.2	+2.5%	41760
2021	131907.2	+31474.8	+31.3%	4827.8	+1076.1	+28.7%	41389
2022	126152.3	-5754.9	-4.4%	4576.0	-251.8	-5.2%	41149
2023	178760	+52607,7	+29,4%	5181.4	+605.4	+13.2%	33200
2024	187000	+8240	+4,4%	5600	+418,6	+7,4%	33400

Джерело: систематизовано авторами на основі джерела [3]

ВВП ще не повернувся до показників довоєнного періоду, проте зростання є важливим кроком до економічної стійкості та створює передумови для залучення нових інвестицій. 2023 рік показав ознаки стабілізації, які можуть стати основою для залучення інвестицій у відновлення інфраструктури, енергетику та технології.

На початку 2024 року курсова стабільність гривні залишилася дуже високою, що пояснюється вузькими межами коливання валютного курсу навіть після переходу до режиму керованої гнучкості. Цей перехід був здійснений Національним банком України 3 жовтня 2023 року. Важливим фактором підтримки стійкості стала фінансова допомога від міжнародних партнерів, що допомогло зростити свої резерви Національному банку України.

Темпи споживчої інфляції продовжували знижуватися: у березні 2024 року річний показник інфляції становив 3,2%, а за підсумками першого кварталу – 1,2%. Цей найнижчий рівень за останні три роки, хоча останній нижчий показник зафіксувався у жовтні 2020 року (2,6%)

За даними Національного банку України, станом на 31 березня 2024 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (залишків) в українську економіку, включаючи

як інструменти участі в капіталі, так і боргові інструменти, склав 55,8 млрд. [6]

Основні обсяги інвестицій спрямовуються в найбільш розвинені галузі економіки. Станом на 31 березня 2024 року найбільші частки прямих іноземних інвестицій були зосереджені в промисловості (38,9%) та у сфері оптової та роздрібної торгівлі, включаючи ремонт авто-транспорту та мотоциклів – 17,0%.

До основних країн-інвесторів належать Таблиця 2.

Залучення зовнішніх інвестицій може мати значний позитивний вплив на економіку країни, сприяючи її розвитку, модернізації виробництва та створенню нових робочих місць. Однак водночас такі інвестиції несуть певні ризики, серед яких залежність від іноземних інвесторів, можливий відтік капіталу та вплив на нестабільність на фінансовому ринку. Ці виклики, зростання масштабів довгострокових іноземних інвестицій є позитивною тенденцією, порушується негативний вплив на довіру міжнародних партнерів до економічного потенціалу країни, її стабілізаційних процесів.

Аналіз прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні здійснено за принципом спрямованості, тобто за динамікою грошових потоків (Табл. 3). Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2002 по 2024 рр. (млн дол. США), з 2014 р. –

Таблиця 2

Країна-інвестор	Кіпр	Нідерланди	Швейцарія	Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії
Частка у загальному обсязі інвестицій (%)	31.6%	20.8%	4.2%	4.8%
Країна-інвестор	Німеччина	Австрія	Люксембург	Франція
Частка у загальному обсязі інвестицій (%)	4.3%	3.5%	2.7%	2.6%

Джерело: систематизовано авторами на основі джерела [2]

Таблиця 3

Рік	ПІІ в Україну	Зміна ПІІ	ППІ з України	Зміна ПІІ з України	Сальдо	Зміна сальдо (%)
2019	5860	+1405	648	+653	+5212	+16.9%
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118.2%
2021	6687	+7555	-198	-280	+6885	+824.7%
2022	1152	-5535	529	+727	+623	-91.0%
2023	4247	+3095	42	-487	+4205	+575.0%
2024	3116	-1131	-111	-153	+3227	-23.3%

Джерело: систематизовано авторами на основі джерела [2]

без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)).

Дослідження динаміки ПІІ у 2019–2024 рр. дозволяє оцінити вплив внутрішніх реформ та зовнішніх викликів на інвестиційний клімат країни.

ПІІ в Україні 2019 рік характеризувався значним позитивним сальдо ПІІ, що свідчить про високий рівень зацікавленості іноземних інвесторів.

– У 2020 році зафіксовано різке скорочення інвестицій та від'ємне сальдо, що зумовлено пандемією COVID-19 та економічною нестабільністю.

– 2021 рік продемонстрував відновлення інвестиційної активності, що відобразилося у суттєвому зростанні ПІІ.

– У 2022 році, попри початок повномасштабного вторгнення, сальдо залишалося позитивним, хоча й значно нижчим, ніж у попередні роки.

– У 2023–2024 роках спостерігалось подальше скорочення позитивного сальдо через вплив війни на економіку.

Протягом усього періоду сальдо ПІІ з України залишалося переважно негативним, що вказує на менші обсяги вивезення капіталу порівняно із залученням інвестицій.

2022 рік відзначився нетиповим зростанням позитивного сальдо ПІІ з України, що, ймовірно, пояснюється активним виведенням капіталу через війну.

Загальне сальдо ПІІ зазнавало значних коливань: найвищі показники зафіксовані у 2019 та 2021 роках, а найгірші – у 2020 році. У 2023–2024 роках позитивне сальдо зберігається, але залишається нижчим, ніж у попередні періоди.

Повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році суттєво підірвало інвестиційну привабливість України. Попри збереження позитивного сальдо ПІІ, його обсяги значно зменшилися, що свідчить про високі ризики для інвесторів. Водночас залучення іноземного капіталу є ключовим чинником економічного відновлення країни.

Післявоєнне відновлення України буде залежати від ряду ключових факторів, серед яких макроекономічна стабільність, безпекові гарантії та ефективна державна політика.

В умовах воєнного стану, запровадженого Указом Президента України від 24.02.2022

№ 64, Верховна Рада та Уряд реалізують заходи щодо підтримки економіки, сприяння підприємництву та залучення інвестицій.

Для стимулювання інвесторів ухвалено Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні». 9 серпня 2023 року внесено зміни до законодавства, що спрощують вимоги до таких проектів, розширюють можливості державної підтримки та створюють сприятливі умови для інвесторів.

У липні 2024 року в Луганно на конференції було представлено 10-річний план відновлення України, який отримав підтримку міжнародних партнерів. Мета – до 2032 року забезпечити перехід від транзитної економіки до економіки розвитку[1].

Також було створено платформу Advantage Ukraine, що містить понад 500 інвестиційних проектів у 10 галузях, задля залучення іноземних інвестицій. Реєстрація на платформі надає інвесторам доступ до детальної інформації про можливості вкладень в українську економіку.

Висновки. Дослідивши інвестиційну привабливість України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення можна зробити висновок, що нинішня ситуація створює як серйозні проблеми, так і деякі можливості для залучення капіталу. Війна суттєво погіршила економічні умови, спричинивши скорочення обсягів прямих іноземних інвестицій, зростання фінансових ризиків та руйнування інфраструктури. Протест Україна демонструє економічну стійкість і поступово формує сприятливі умови для майбутнього залучення інвестицій у процес післявоєнного відновлення.

Україна перебуває у складному економічному становищі, проте післявоєнне відновлення може стати точкою зростання для залучення міжнародних інвестицій. Для досягнення цього необхідно лише покращити макроекономічні умови, а й забезпечити ефективні механізми захисту капіталу, гарантувати стабільність регуляторного середовища та сприяти розвитку стратегічних галузей.

Необхідний також подальший аналіз регіональної інвестиційної політики, адже рівень руйнувань та економічний потенціал різних областей значно відрізняються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інвестиційна діяльність в Україні. URL: <https://surl.li/wnskvb> (дата звернення 17 лютого 2025).
2. Міністерства фінансів України офіційний сайт. URL: <http://minfin.gov.ua> (дата звернення 16 лютого 2025).
3. Міністерство економіки України офіційний сайт. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення 10 лютого 2025).
4. Новаковська І. О., Бавровська Н. М., Іванченко В. А. Перспективи інвестиційної привабливості України в умовах повоєнного відновлення. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 5. С. 137–149 (дата звернення 19 лютого 2025).
5. Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1849/1783> (дата звернення 14 лютого 2025).
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 20 лютого 2024).

REFERENCES:

1. Investment activity in Ukraine. Available at: <https://surl.li/wnskvb> (accessed: 17 February 2025).
2. Ministry of Finance of Ukraine. Official website. Available at: <http://minfin.gov.ua> (accessed: 16 February 2025).
3. Ministry of Economy of Ukraine. Official website. Available at: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (accessed: 10 February 2025).
4. Novakovska, I.O., Bavrovska, N.M., & Ivanchenko, V.A. (2024). Prospects for Ukraine's investment attractiveness in the context of post-war recovery. *Actual Issues in Modern Science*, (5), 137–149. (accessed: 19 February 2025).
5. Chernega, V., Polozun, A., & Kasian, A. (2022). Current trends in investment in Ukraine. *Economy and Society*, (44). Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1849/1783> (accessed: 14 February 2025).
6. Official website of the National Bank of Ukraine (2024), Available at: <https://bank.gov.ua/> (accessed 20 February 2024).